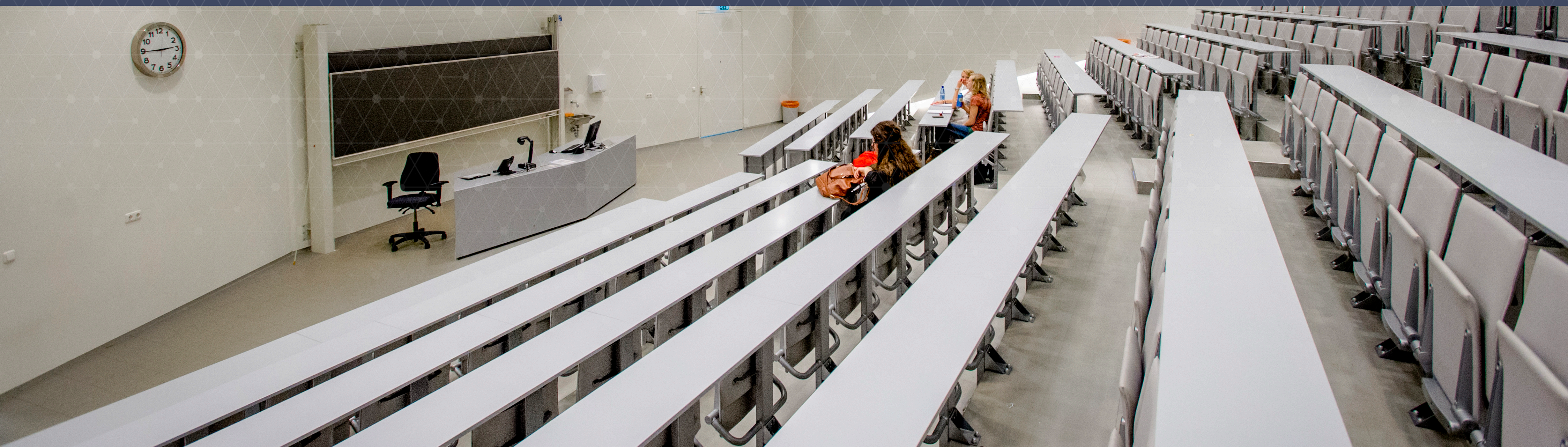

6 juni 2020
Auteur: Lotte Kamphuis

ONDERZOEK: JONGEREN EN DE CORONACRISIS

Samenvatting

Helpt jongeren voelt zich niet gehoord over corona-aanpak

De helft (52 procent) van de jongeren van 16 tot en met 24 jaar vindt dat er onvoldoende wordt geluisterd naar hun generatie bij de aanpak van de coronacrisis. Ook vier op de tien (38 procent) jongeren tussen de 25 en 34 jaar voelen zich niet gehoord.

Dat blijkt uit onderzoek van 3Vraagt, onderdeel van het Eenvandaag Opiniepanel, in samenwerking met jongerenorganisaties 3FM, CJP, NJR, LSVb en JOB.

Geen goede startpositie

Volgens de jongeren nemen oudere generaties op dit moment de besluiten, terwijl zij straks opdraaien voor de rekening van de coronacrisis. Ze willen dat de politiek zich meer inzet voor de kwesties die ook al voor de uitbraak van het coronavirus speelden bij jongeren, studenten en starters.

Iemand schrijft: *"De gevolgen van de coronamaatregelen komen bovenop de problemen waar onze generatie toch al mee te maken heeft: hoge studieschulden, ongewenste flexcontracten en een onmogelijke woningmarkt. Dat is geen goede startpositie als straks de economische klap komt."*

'Wij willen ook een stem'

Twee weken geleden riep premier Mark Rutte tijdens een persconferentie jeugd tot 18 jaar op om met ideeën te komen in de aanpak van de coronacrisis. Hoewel jongeren tot 35 jaar zich niet altijd gehoord voelen, vinden zeven op de tien (71 procent) het wel belangrijk dat Rutte jeugd tot 18 jaar mee laat denken.

"Jongeren hebben de toekomst. Wat er nu beslist wordt heeft invloed op hun verdere leven", zegt een deelnemer. Ze voegt eraan toe: *"Maar ik dacht dat ik als 21-jarige student ook nog onder jongeren zou vallen. Wij willen namelijk ook een stem."*

Moeilijker haalbaar voor generatie

Bijna de helft van de ondervraagde jongeren (47 procent) denkt dat ze het moeilijker hebben dan voorgaande generaties. Ze schrijven dat het vooral komt door prestatiedruk,

oplopende studieschulden, de onzekere positie op de arbeids- en woningmarkt en het klimaatvraagstuk.

Hoewel ze in veel welvaart zijn opgegroeid, merken jongeren dat ze er op dit moment anders voor staan dan hun vader en moeder op die leeftijd: *"Als ik kijk naar mijn ouders, dan konden ze vroeger op één salaris een huis kopen waarvan de hypotheek nu bijna is afbetaald. Verder was een vast contract en vervroegd pensioen mogelijk. Die dingen zijn voor ons veel moeilijker haalbaar."*

Tijdelijke contracten

Uit recente cijfers van het CBS blijkt dat onder andere jongeren met een flexcontract de dupe zijn van de huidige onzekere tijd. Een op de vijf (19 procent) werkenden in het onderzoek maakt zich zorgen over het behouden van zijn of haar baan vanwege de coronacrisis.

Ze werken vooral in sectoren die het momenteel lastig hebben of hebben een tijdelijk aanstelling. Een jongere: *"Mijn contract loopt nog tot aan januari volgend jaar. Ik werk als designer. Als de crisis diep gaat zijn, zie ik echt wel kans dat ze niet gaan verlengen."*

Studievertraging

Bij studenten zit de zorg vooral in vertraging en de bijkomende kosten. 38 procent denkt studievertraging op te zullen lopen. Dat komt vooral omdat stages, praktijkvakken, buitenlandprojecten of tentamens niet door konden gaan: *"Ik kon mijn eindstage op de middelbare school niet afmaken. Nu moet ik langer studeren, wat weer extra geld en tijd kost."*

Ook schrijven sommigen dat ze door de coronacrisis minder goed in hun vel zitten, wat invloed heeft op hun studietempo.

Driekwart (76 procent) van de studenten zou graag zien dat het kabinet iedereen die studievertraging oploopt vanwege de coronacrisis financieel tegemoet komt.

'Jongeren zijn de toekomst'

Oproep aan jongeren
Vorige week riep premier Rutte jongeren op om met ideeën te komen over hoe we het leven in Nederland weer op kunnen pakken in tijden van de coronacrisis. Zijn oproep was voor jongeren tot en met 18 jaar.

Hoe belangrijk vind je het dat premier Rutte jongeren mee laat denken over de aanpak van de coronacrisis?

Belangrijk	71%
Niet belangrijk	27%
Weet niet / geen mening	2%

Open: Waarom vind je dat wel of niet belangrijk?

Deelnemers die het belangrijk vinden dat Rutte jongeren mee laat denken, betogen vooral dat deze groep de toekomst heeft. Zij zullen het langst te maken hebben met de nasleep van de coronacrisis en dus is hun stem belangrijk. Daarnaast benadrukken sommigen dat het belangrijk is dat elke generatie mee mag denken. Deelnemers die het niet belangrijk vinden, denken dat jongeren tot 18 jaar nog te jong zijn om met echt goede ideeën te komen. Ook zijn er deelnemers die twijfelen of premier Rutte wel echt iets met de input van jongeren zal doen.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Jongeren zijn de toekomst. Ze hebben nog een heel leven voor zich. Alles wat we nu beslissen heeft direct invloed om hun verdere leven."

"Aangezien wij de generatie zijn die van alle maatregelen de rekening moeten betalen, vind ik dat wij wat mogen zeggen."

"De jeugd van nu moet deze coronacrisis financieel terugbetalen. Terecht dat ze een stem krijgen in deze maatschappelijke discussie."

"Het is goed dat hij ze erbij betreft. Iedereen moet meedenken over de toekomst van Nederland. Een extra oproep aan jongeren kan ze aansporen om mee te doen."

"Ik vraag me af in hoeverre jongeren het hele plaatje kunnen zien en verder kunnen kijken dan naar hun eigen belang."

"Jongeren hebben te weinig levenservaring om hierover mee te beslissen."

"Mooi dat we mogen meedenken, maar wordt er ook geluisterd?"

"Het is een beetje een loze oproep, want in z'n algemeenheid lijkt Rutte zich niet heel erg om de jongste generaties te bekommeren."

Los van je leeftijd: Vind je dat er in Nederland voldoende of onvoldoende wordt geluisterd naar jouw generatie in de aanpak van de coronacrisis?

	<u>Iedereen</u>	<u>16-24 jaar</u>	<u>25-34 jaar</u>
Voldoende	31%	22%	38%
Onvoldoende	44%	52%	38%
Weet niet / geen mening	25%	26%	24%

Open: Waarom vind je dat?

De grootste groep vindt dat er niet genoeg wordt geluisterd naar zijn/haar generatie in de aanpak van de coronacrisis. Ze hebben vooral het gevoel dat oudere generaties op dit moment de besluiten nemen, terwijl zij straks opdraaien voor de rekening van de coronacrisis.

Anderen vinden vooral dat de adviezen van experts leidend moeten zijn in de besluitvorming.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"De beslissingen worden nu gemaakt door mensen van generatie x en babyboomers. En is vooral gericht op hun welzijn en financiële voordeel. Ik heb niet het idee dat jongere generaties door hen heel serieus genomen worden."

"Er is nog te weinig aandacht voor wat voor invloed het heeft op studerend Nederland. Net zo min als er wordt nagedacht over de situatie waar starters in terechtkomen."

"Jongeren onder de 18 jaar hebben weinig last van de coronacrisis. Ze zouden 20ers tot 30ers moeten vragen. Die zitten meestal net in de fase dat ze zichzelf moeten onderhouden."

"Mijn generatie is in de bloei van hun leven, maar dat staat nu volledig stil. Daar is te weinig aandacht voor en ook weinig perspectief."

"Ik denk dat de aanpak voornamelijk van experts moet afhangen. De toepassing daarvan kan wel eens tegenvallen voor allerlei generaties."

"In de aanpak in een crisis als deze zou enkel het advies van deskundigen leidend moeten zijn. Wat mijn generatie vindt is van ondergeschikt belang."

"Ik denk dat er naar elke generatie geluisterd wordt."

Praat jij met generatiegenoten (bv. met je vrienden) over de aanpak van de coronacrisis?

Ja	82%
Nee	18%

Open: Zo ja, ontstaan er dan ideeën die premier Rutte kan gebruiken in de corona-aanpak?

De meeste jonge mensen praten met hun generatiegenoten over de aanpak van de coronacrisis. Het gaat dan vooral over het bespreken van de opgelegde maatregelen, wat voor impact die hebben en hoe mensen ermee omgaan.

Een aantal deelnemers heeft ideeën. Deze gaan vaak over het versoepelen van maatregelen voor mensen die niet tot de risicogroepen behoren, over het in het algemeen versoepelen en mensen zelf de verantwoordelijkheid geven om hier weloverwogen mee om te gaan, of betere voorzorgsmaatregelen treffen.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Hoe erg dit ook klinkt, maar zet de risicogroepen in quarantaine en laat jonge mensen die niet tot die groep behoren het leven weer oppakken en de economie op gang houden. Nu heb je iedereen in Nederland ermee, terwijl dat niet nodig is."

"Campagne gespitst op 'eigen verantwoordelijkheid'. Met uitleg waarom je wel of niet bij vrienden op bezoek zou gaan, waarom je wel of niet naar drukke plekken zou gaan etc."

"Meer testen en contactonderzoek. En meer voorzorgsmaatregelen nemen, zoals gebruik van mondkapjes en ventilatie."

Vind je dat de maatregelen voor jonge mensen tot 40 jaar nog meer moeten worden versoepeld?

Ja	48%
Nee	44%
Weet niet / geen mening	8%

Open: Waarom vind je dat? En hoe zie je die versoepeling voor je?

Deelnemers zijn verdeeld over de stelling. Enerzijds is er een groep die vindt dat de maatregelen voor jonge mensen meer versoepeld moeten worden, omdat deze groep minder risico loopt en wel een bijdrage kan leveren aan de economie.

Anderzijds zijn er deelnemers die bang zijn dat als jonge mensen meer vrijheid krijgen, de kans groot is dat ze ook ouderen en mensen met een zwakke gezondheid zullen besmetten. Ook vinden sommigen dat leeftijd niet per se het juiste criterium is om op te versoepelen. Daarnaast zijn er die zeggen dat alle generaties samen moeten werken om het coronavirus te verslaan.

Tot slot zijn er die vinden dat de maatregelen voor iedereen nog meer moeten worden versoepeld en dat mensen zelf verantwoordelijkheid moeten nemen in wat ze wel of niet doen in tijden van corona.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik pleit voor versoepeling voor jongeren. Mijn generatie wordt vrijwel niet geraakt door corona, toch gelden voor ons dezelfde maatregelen."

"De jongere generatie heeft een kleine kans om besmet te raken en ziek te worden door het coronavirus. De oudere generatie daarentegen heeft een hoger risico om het te krijgen, dus lijkt het me het doel om ouderen te beschermen en de jongeren meer vrijheid te geven."

"Het hele leven ligt stil terwijl er voor veel generaties weinig risico's zijn. Dit schaadt ook de economie en de jongere generatie draait hiervoor op."

"Lastig, enerzijds is het een mogelijkheid om de maatschappij weer op gang te brengen. Anderzijds zorgt dit voor een risico. Verspreiding van het virus zal weer toenemen, met als gevolg dat ook de oudere generaties getroffen worden."

"Jongeren zijn ook vatbaar voor het virus, zij het in mindere mate, maar dat moeten we ook niet vergeten. Ook wij kunnen op de IC belanden door corona en dat kunnen we onze zorg niet aan doen."

"Ik kan me voorstellen dat de eenzaamheid nog groter wordt bij mensen die dan niet hetzelfde mogen. Juist de solidariteit is op dit moment hoopgevend voor veel mensen."

"De maatregelen moeten voor iedereen hetzelfde blijven. De jongeren kunnen ouderen aan steken. Als we er met z'n alle voor gaan, zijn we er sneller van af."

"Het idee van leeftijdsbeperkingen is achterhaald. Leeftijd is niet allesbepalend voor je weerstand. Er zijn ook jonge mensen die onder de risicogroep vallen, en er zijn veel fitte ouderen."

"Onzin, maatregelen moeten totaal opgeheven worden. Degene die kwetsbaar is of zich voelt blijft maar thuis."

Mentale gezondheid

1 op 3 heeft last (gehad) van stress

Hoe zou jij je mentale gezondheid tijdens de coronacrisis tot nu toe omschrijven?

Goed	44%
Niet goed en niet slecht	41%
Slecht	14%
Weet niet / geen mening	1%

Heb jij zelf in de afgelopen weken vanwege de coronacrisis last (gehad) van:

Je kan meerdere antwoorden aankruisen.

Meest genoemde antwoorden:

- Chagrijnig zijn (37%)
- Eenzaamheid (33%) / Stress (33%)
- Piekeren (32%)
- Sombereheid (30%) / concentratieproblemen (30%)
- Slaapproblemen (28%)

26% geen van de klachten. 3% geen opgave

Open: Van welke klachten heb jij last gehad vanwege de coronacrisis en waardoor kwam dat?

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik voel me eenzaam omdat ik weinig mensen zie. Ik mis de knuffels van vrienden en familie. Tegelijkertijd blijf ik heel bang dat iemand ziek wordt."

"Ik ben vaak boos en verdrietig om de situatie. In de bloei van m'n leven staat de boel ineens stil. Dan ben ik even echt niet gezellig naar de mensen om me heen."

"Ik piekerde heel erg. Je weet niet waar je aan toe bent. Ik had ook veel stress of ik dit jaar zou halen."

"Sombere omdat ik sociale contacten mis. Angstig dat een dierbare ziek wordt of erger."

"Kwaad en chagrijnig zijn vanwege mensen die zich niet aan de regels houden."

"Ik heb last gehad van eenzaamheid, omdat ik mijn vrienden niet meer zag. Door die eenzaamheid kreeg ik last van sombereheid, verdrietig zijn en was ik sneller prikkelbaar."

"Stress door het thuiswerken en het wegvallen van de werk-privé balans."

"Stress en piekeren over de toekomst."

"Doordat ik te veel nieuws keek en het eigenlijk alleen maar over de corona ging, kreeg ik stress waardoor ik niet goed kon slapen en dus vermoeid was."

"Het leven was eentonig, veel te beperkt, saai en somber. Niets om naar uit te kijken, niets om te ondernemen, elke dag dezelfde beperkte planning."

4 op 10 denken vertraging op te lopen

De volgende vragen zijn gesteld aan deelnemers die een mbo-, hbo- of wo-studie volgen.

Loop jij studievertraging op door de coronamaatregelen?

Ik denk het wel	38%
Ik denk het niet	55%
Weet niet / geen mening	7%

Open: Hoe komt het dat je vertraging oploopt? En heeft dit invloed op de financiering van je studie?

Studenten die misschien of zeker vertraging oplopen schrijven vooral dat het komt omdat stages, praktijkvakken, examens of een periode in het buitenland niet door konden gaan. Daarnaast vertellen sommigen dat ze door de coronacrisis minder goed in hun vel zitten, wat invloed heeft op hun studietempo.

Studenten die geen vertraging oplopen schrijven vooral dat het online onderwijs voor hun studie voldoende werkt of dat hun opleiding een oplossing biedt om bepaalde studiepunten toch te kunnen halen.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik kon mijn afstudeerstage op de middelbare school niet afmaken. Nu moet ik langer studeren, wat weer extra geld en tijd kost."

"Ik zou een semester in Berlijn studeren, maar dit is niet doorgegaan. Daardoor loop ik een semester achter. Dit kost mij dus een half jaar extra, qua tijd en geld."

"Mijn practica zijn allemaal afgelast. Ik heb nog steeds geen informatie over hoe ik deze in moet halen. Ik denk dat er een hele grote kans is op studievertraging."

"Alle coschappen werden stopgezet. We zijn net weer begonnen, waardoor de studievertraging meevalt. Maar het is niet ideaal."

"Online lessen werken niet voor alle vakken even goed. Ik had een periode waar ik de contactlessen juist hard nodig had om het vak goed af te kunnen ronden, dat is nu mislukt. Deze vakken zal ik moeten herkansen. Helaas gaat dit ook online."

"Door de plotselinge grote veranderingen heb ik veel last van concentratieproblemen bij het schrijven van mijn afstudeerscriptie. Daardoor moet ik me voor nog een schooljaar inschrijven."

"De meeste docenten doen er alles aan om vervangende opdrachten te maken en ervoor te zorgen dat we alles dit schooljaar toch kunnen afronden."

"Ik studeer rechten, dus weinig problemen. Ik vind dat mijn universiteit dit onwijs goed heeft opgepakt. Bijna al mijn onderwijs ging zoals gebruikelijk door."

"Tentamens die voor eerder dit jaar gepland stonden worden uitgesteld naar het einde van collegejaar, maar dit komt dan bovenop de reguliere tentamens en deadlines die voor dan gepland stonden met extra werkdruk tot gevolg."

"Docenten hebben online examens moeten improviseren, omdat er rekening moet worden gehouden met het feit dat er kan worden afgekeken. Deze improvisatie heeft er in veel examens toe geleid dat ze moeilijker zijn geworden."

Maak jij je zorgen of je na je studie een baan kunt vinden?

Wel	31%
Niet	67%
Weet niet / geen mening	2%

Open: Waarom maak jij je hier wel of geen zorgen om?

Studenten die zich geen zorgen maken geven aan dat ze een studie hebben gekozen waarbij het vooruitzicht op een baan groot is of dat ze nog een aantal jaar moeten studeren waardoor ze zich nu nog niet druk maken over de arbeidsmarkt. Studenten die zich wel zorgen maken, vrezen vooral dat er tijdens en/of na de coronacrisis minder vraag is naar hun beroepsgroep.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik studeer in de ICT. Zelfs met coronamaatregelen zijn hier genoeg banen in te vinden."

"Ik volg een studie tot verpleegkundige, dus dat zal wel goed komen. De zorg komt tot nu toe nog altijd mensen te kort."

"Als ik over 2 jaar afstudeer is de boel vast wel weer op gang gekomen. Het heeft geen zin om me daar nu al zorgen over te maken."

"Ik volg een opleiding voor de toeristische sector en ben bang dat er straks geen werk is."

"Ik wil een baan in de media of culturele sector. Dat is altijd lastig, maar door de corona nog moeilijker."

"Omdat ik waarschijnlijk in september klaar ben en dan zitten we nog middenin de crisis. Ik denk niet dat werkgevers dan in de rij zullen staan."

Compensatie studenten

7 op 10 voor compensatie

De volgende vraag is gesteld aan alle deelnemers.

Vind je dat het kabinet alle studenten die studievertraging oplopen vanwege de coronacrisis wel of niet financieel tegemoet moet komen?

Ik vind van wel	71%
Ik vind van niet	19%
Weet niet / geen mening	10%

Van de deelnemers die op dit moment studeren, vindt 76% dat het kabinet alle studenten die studievertraging oplopen vanwege de coronacrisis financieel tegemoet moet komen. 17% vindt van niet. 7% weet het niet.

Open: Waarom wel of niet? En wat vind jij een goede manier waarop het kabinet deze studenten kan helpen?

Deelnemers die vinden dat het kabinet de studenten financieel tegemoet moeten komen, betogen dat studenten er weinig aan kunnen doen dat ze studievertraging oplopen door de opgelegde coronamaatregelen. Ondertussen zijn ze wel meer geld en tijd kwijt, en loopt hun studieschuld op. Tegenstanders van het idee zeggen dat iedereen op dit moment tegenslagen te verwerken krijgen, dus ook studenten.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden.

"Niemand loopt voor de lol vertraging op, want dat is een duur grapje. Het is niet onze schuld dat we nu vertraging oplopen."

"Studenten moesten al veel lenen voor de coronacrisis en je kan ze niet nog hogere schulden laten opbouwen door een situatie waar ze niets aan kunnen doen."

"Als je door omstandigheden van buitenaf of door de overheid opgelegde beperking zonder jouw schuld vertraging oploopt, zou je daarmee wel geholpen kunnen worden."

"Het is niet de schuld van de student als er vertraging is, maar ook niet van de overheid. Misschien kan er een compensatie komen voor het collegegeld of een paar maanden van de studieschuld kwijtschelden?"

"Iedereen krijgt teleurstellingen te verwerken in deze tijd. Het is ook maar een paar maanden, dat is niet zo lang."

"We hebben allemaal te lijden onder de coronacrisis. Iedereen moet zijn eigen kosten dragen."

Werkenden

1 op 5 maakt zich zorgen om behouden werk

De volgende vraag is gesteld aan jongeren die werken (bijbaan, fulltime of parttime).

Maak jij je zorgen over het kunnen behouden van je werk vanwege de coronacrisis?

Wel	19%
Niet	80%
Weet niet / geen mening	1%

Open: Waarom maak jij je wel of geen zorgen over het kunnen behouden van je baan?

Deelnemers die zich geen zorgen maken over het behouden van hun werk vanwege de coronacrisis schrijven vooral dat ze een vast contract hebben, het bedrijf waar ze werken er goed voor staat of dat ze een beroep hebben waar vraag naar blijft.

Deelnemers die zich wel zorgen maken hebben op dit moment een tijdelijk contract en/of werken in een sector die wordt geraakt door de coronacrisis.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik werk in de pakketbezorging, door corona drukker dan ooit."

"Heb een vast contract bij de overheid (UWV) waar het nu natuurlijk erg druk is."

"Mijn werkgever heeft aangegeven het belangrijk te vinden dat mensen hun werk kunnen blijven behouden en daar alles aan te doen."

"Er worden momenteel veel jongeren met een nulurencontract ontslagen bij mijn werk. Dus natuurlijk ben ik bang om mijn baan te verliezen."

"Ik werk in de bouw. Een crisis zoals de afgelopen jaren gaan we niet redden."

"Mijn contract loopt nog tot aan januari volgend jaar. Ik werk als designer. Als de crisis diep gaat zijn, zie ik echt wel kans dat ze niet gaan verlengen."

'Minder werk en dus minder inkomen'

De volgende vragen zijn aan alle deelnemers gesteld.

In hoeverre verwacht je dat je de komende maanden in de financiële problemen komt door de coronacrisis of verwacht je geen financiële problemen?

Ik verwacht geen financiële problemen door de coronacrisis	61%
Ik verwacht een beetje financiële problemen door de coronacrisis	31%
Ik verwacht grote financiële problemen door de coronacrisis	6%
Weet niet / geen mening	2%

Open: Waarom verwacht je wel of geen financiële problemen?

Deelnemers die geen financiële problemen verwachten, hebben op dit moment een stabiel inkomen, genoeg spaargeld, kunnen geld lenen of wonen nog bij hun ouders. Ook zijn er deelnemers die schrijven dat ze de afgelopen tijd geld hebben bespaard, omdat ze door de coronacrisis minder uitgeven.

Deelnemers die een beetje of veel financiële problemen verwachten, schrijven vooral dat ze momenteel minder of geen werk hebben. Daarnaast zijn er studenten die studievertraging verwachten of geld van een bijbaan missen, waardoor ze meer en/of langer geld moeten lenen.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Mijn partner en ik hebben allebei een cruciaal beroep, een vast contract en genoeg spaargeld."

"Ik heb een vast maandelijks inkomen en niets duidt erop dat dat zal gaan veranderen."

"Ik heb het grote geluk dat ik bij mijn ouders woon en mag blijven wonen. Hierdoor maak ik geen kosten en kan ik zonder financiële problemen doorgaan."

"Ik werk nog gewoon 12 uur per week waardoor ik mijn huur en leven kan financieren. Daarnaast leen ik om mijn studie te kunnen betalen."

"Het lukt me nu juist goed om te sparen! Ik ging veel naar concerten en de kroeg, dat scheelt een hoop geld nu dat niet meer kan."

"Ik zou gaan werken in de zomer maar dit is nu onzeker."

"Al mijn werk als freelancer in de festivalwereld is stopgezet. Ik kan gelukkig uitkijken naar een nieuwe klus vanaf half juli dus dat geeft financieel ademruimte. Mijn spaargeld gaat er vlot doorheen."

"Minder werk en dus inkomen."

"Mijn contract is niet verlengd door de coronacrisis. Tot nu toe heb ik weinig succes bij het solliciteren."

"Omdat ik studievertraging ga oplopen en dat betekent dat ik langer moet lenen."

In hoeverre heb je er wel of geen vertrouwen in dat je in de komende 5 jaar een huis kan kopen?

Vertrouwen	18%
Geen vertrouwen	48%
Ik wil in de komende 5 jaar geen huis kopen	26%
Weet niet / geen mening	8%

Toekomst

Driekwart kijkt positief naar toekomst

Hoe kijk je, over het algemeen genomen, naar jouw toekomst?

Positief	74%
Negatief	22%
Weet niet / geen mening	4%

Open: waarom?

De meeste deelnemers kijken positief naar hun toekomst. Sommigen schrijven optimistisch te zijn ingesteld en erop te vertrouwen dat het goed gaat komen. Anderen vertellen dat ze op dit moment al een aantal zaken op orde te hebben. Zoals hun studie, baan, woonsituatie, gezondheid, relatie, etc. Wat ze vertrouwen geeft voor de aankomende tijd. Deelnemers die negatief naar hun toekomst kijken, voelen zich onzeker over hun baankansen en woonsituatie. Ook vrezen sommigen voor een economische crisis door het coronavirus.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik ben gezond, ik ben gelukkig en heb een fijne relatie, ik heb een vaste baan en een goed inkomen. Ik zie mijn toekomst zeer positief tegemoet."

"Ik studeer volgend jaar af in de akkerbouwsector. Mensen zullen altijd voedsel nodig nationaal en internationaal niveau. Mijn toekomst zie ik in elk geval stabiel uit."

"Ik zie het glas halfvol. Ik ga ervan uit dat dit een tijdelijke situatie is en dat een geneesmiddel en/of vaccin binnen redelijke tijd gevonden wordt."

"Je hoort veel doemberichten en over de toekomst en een economische crisis. Ik ben bang dat jongeren de rekening moeten betalen."

"Ik maak nu al de tweede 'once in a lifetime' economische crisis mee. De kans op een koophuis is nihil, geen vaste baan, wel een studieschuld, het klimaatvraagstuk en hoge belastingen om de coronacrisis terug te betalen. Ik heb er niet superveel zin in."

Vind je dat jouw generatie het over het geheel genomen makkelijker, moeilijker of ongeveer hetzelfde heeft in vergelijking met voorgaande generaties?

Moeilijker	47%
Ongeveer hetzelfde	31%
Makkelijker	16%
Weet niet / geen mening	6%

Open: Op welke punten denk je het makkelijker of moeilijker te hebben? En waarom denk je dat?

De grootste groep denkt dat hun generatie het moeilijker heeft dan voorgaande generaties. Ze schrijven dat het veel moeilijker is om een woning te krijgen en/of een vast contract op werk, dat de studieschulden oplopen en dat ze te maken hebben met hoge verwachtingen en prestatiedruk. Deelnemers die vinden dat hun generatie het makkelijker heeft, schrijven vooral dat ze in meer welvaart zijn opgegroeid en dat jonge mensen meer kansen en mogelijkheden hebben.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Als ik kijk naar mijn ouders, dan konden ze vroeger op één salaris een huis kopen waarvan de hypotheek nu bijna is afbetaald. Verder was een vast contract en vervroegd pensioen mogelijk. Die dingen zijn voor ons veel moeilijker haalbaar."

"Als starter is het bijna onmogelijk om een huis te vinden, ook al heb je een vaste baan en verdien je modaal. Op de arbeidsmarkt ligt de lat erg hoog. Om aan een baan te komen moet je bijna overal al meerdere jaren werkervaring hebben. Je moet zeer flexibel zijn en altijd bereikbaar. Met de continue informatiestroom kun je nooit even uit staan."

"Als ik mijn oma moet geloven, was het vroeger gemoedelijker en minder stressvol. De samenleving is veeleisender geworden naar jongeren toe."

"Elke generatie heeft z'n eigen uitdagingen om mee te dealen denk ik."

"Onze generatie krijgt veel meer kans om iets van het leven te maken."

"Van goedkope vluchten tot een veel geavanceerdere medische wetenschap tot mobiele telefoons en het internet. Onze generatie heeft toegang tot gemak waar alle eerdere generaties jaloers op zouden zijn."

"Mijn generatie kent alleen maar vrede en vooruitgang. De vorige generatie had te maken met de nasleep van de oorlog."

In hoeverre heeft de coronacrisis je aan het denken gezet over wat voor jou belangrijk is?

Wel	58%
Niet	42%
Weet niet / geen mening	1%

Open: Waarover heb je nagedacht? En is er voor jou iets belangrijker of minder belangrijk geworden?

Deelnemers die aangeven dat de coronacrisis ze aan het denken heeft gezet, schrijven vooral dat het gaat over werk, hun sociale leven, hoe ze hun dagen plannen en duurzaamheid. Deelnemers voor wie de crisis geen moment van bezinning gaf, vertellen dat ze voor de coronacrisis al veel over hun leven nadachten.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik heb veel nagedacht over de balans tussen werk en privé balans. Als deze periode voorbij is, wil ik meer tijd met vrienden doorbrengen. Ik heb gemerkt dat ik dat belangrijk vind."

"Ik ben de dingen die ik heb meer gaan waarderen en het is me duidelijker geworden wat ik de komende jaren wil bereiken."

"Heb gemerkt dat ik echt waarde hecht aan persoonlijk contact en beweging. Ook voel ik nu nog meer de dankbaarheid voor ons land waarin ik geboren ben."

"Een fijne woning hebben vind ik belangrijker dan voorheen."

"Het aantal sociale contacten was te groot. het gaat om de kwaliteit met een paar, in plaats van de kwantiteit met velen."

"Ik ben me nog meer bewust van het belang van klimaat, milieu en duurzaamheid dan voorheen."

"Ik ga niet meer doen waar ik geen zin in heb. Veel feesten en borrels die nu wegvallen, mis ik totaal niet."

"Nog meer dan voorheen wil ik maatschappelijk relevant werk doen."

"Ik heb niet echt vrije tijd gehad, studie en werk gaan gewoon door."

"Ik dacht altijd al veel na over wat voor mij belangrijk is..."

Ben je door de coronacrisis anders gaan denken over je toekomst dan voorheen?

Wel anders	35%
Niet anders	63%
Weet niet / geen mening	2%

Open: Waarom?

Deelnemers die niet anders zijn gaan denken over hun toekomst, vertellen vooral dat de huidige crisis voor nu weinig invloed lijkt te hebben op hun plannen. Ook zijn er die

verwachten dat het coronavirus in een overzienbare tijd bestreden wordt, waardoor het hun verre toekomst niet beïnvloedt. Deelnemers die wel anders zijn gaan kijken naar de toekomst hebben vooral het gevoel dat het leven onzekerder is geworden.

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Corona is van tijdelijke aard. Mijn toekomstperspectief blijft gelijk op lange termijn."

"Ik denk niet dat de coronacrisis gevolgen voor mij gaat hebben in de verre toekomst. Volgens mij is het na maximaal vijf jaar wel allemaal weer zoals normaal."

"De toekomst is niet te voorspellen, we weten niet wat gaat komen. We moeten de problemen aanpakken als ze zich voordoen en verder vooral van het moment genieten."

"Ik ben het allemaal nog somberder in gaan zien. We proberen alweer een economische crisis op te lossen met dezelfde structuren die de crisis in de eerste plaats veroorzaakt hebben. En het klimaat komt weer onderaan de agenda."

"Ik had er al een behoorlijk hard hoofd in, maar ik denk dat het nu nog moeilijker wordt om een leven op te bouwen."

"Als dit lang gaat duren, zal de maatschappij en de cultuur voorgoed veranderen. Ik wil niet leven in een anderhalvemetersamenleving."

Waar maak je je het meest zorgen over als je kijkt naar de toekomst?

Je kunt maximaal 5 antwoorden selecteren.

Meest genoemde antwoorden:

- Hoe lang de coronamaatregelen blijven (55%)
- Over de negatieve gevolgen van klimaatverandering (27%)
- Of ik in de financiële problemen kom (25%)
- Of ik een partner kan vinden (24%) / Of ik een huis kan kopen (24%)

- Of ik nog wel naar het buitenland kan vliegen (21%) / of ik een goed pensioen krijg (21%) / of ik na m'n 70e moet doorwerken (21%)
- Of ik een baan kan vinden (20%)

Open: Waarom?

Hieronder een willekeurige selectie van de open antwoorden:

"Ik maak me zorgen over hoe lang het gaat duren voor alles weer normaal is en over de gevolgen op lange termijn."

"Je hebt toch het gevoel alsof je leven op bepaalde vlakken stilstaat. Terwijl je die dingen wel heel graag wil. Door de corona maatregelen wordt dit belemmerd."

"De effecten van klimaatverandering zullen grote gevolgen hebben voor onze generatie."

"Ik maak mij het meeste zorgen over hoe het coronavirus op de lange termijn effect gaat hebben op de wereld en de economie."

"Ik ben bang dat ik later een torenhoge studieschuld moet gaan afbetalen en tegelijkertijd een huis moet vinden op een peperdure huizenmarkt."

"Daten in corona tijd is lastig. Ook om toch 1,5 meter afstand te houden."

"Ik wil deze zomer super graag mijn familie in Spanje bezoeken en ik hoop heel erg dat dat dan kan. Ik mis mijn familie namelijk super erg, bovendien zijn ze allemaal nu net uit een super moeilijke periode en wil ik ze nu juist graag steunen."

"Pensioen zoals we het nu kennen heb ik voor mezelf eigenlijk al volledig opgegeven."

"Mijn generatie wordt gepakt op alle fronten; hoge studieschulden, flexbanen en tijdelijke contracten, tekort aan fatsoenlijke woonruimte."

3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, stuurt circa eens per maand een vragenlijst aan leden tussen de 16 en 34 jaar. Aan dit onderzoek, gehouden van 27 mei tot en met 4 juni 2020, deden 2337 jonge mensen mee. De resultaten zijn na weging representatief voor vijf variabelen. Namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, stemgedrag en spreiding over het land. De uitslagen worden gepubliceerd door EenVandaag, de jongerenplatforms van NPO3 en andere platforms van de Publieke Omroep.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Lotte Kamphuis: lotte.kamphuis@eenvandaag.nl.

